

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יג, תשכ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

לעניין אתיופיה — חבש

המוכירות המדעית של האקדמיה פנתה בכ"א במרחשוון תשכ"ב
בשאלה הבאה אל המלומד החבשי מר פאולוס חאגוס, המשתלם במדע
הלשון באוניברסיטה העברית :
א"נ,

בזמן האחרון נשמעו בציבור בארצנו דברים, כי השם
חבש לארץ מולדתך אינו נחשב לשם יפה בעיני בני ארצך.
נודה לך, אם תשיב לנו תשובה ברורה ומפורטת, אם גם בני
ארצך משתמשים בשם זה («חבש» או כצורתו הרומית
«אביסיניה»), ואם נכון הדבר, שיש בשם זה איזו הרגשה
של עלבון או גנאי בשימוש.

מר חאגוס משיב :

ירושלים, 10 בדצמבר 61

א"נ,

לשאלתכם בדבר השם חבש הריני להשיבכם לאחר
עיון ובירור עם אנשי מדע מבני אתיופיה :

השם חבש הוא במקורו שם לאחד השבטים האתיופיים
הקדמונים (בערך 500 שנה לפני סה"נ). השם עבר להיות
לשם הכללי של שבטי אתיופיה ושל ארצם, והוא מופיע

ואת נחלתי לתנות מדבר. ולעצם העניין השווה : אעשה מספד כזננים
(מיכה א, יח), אלא שכאן אמר הכתוב תנות, ולא תנים, מכיוון
שהמדובר הוא במספידות.

בספרות החבשית בתקופות הקדומות וגם בזמננו. גם בלשון יום-יום משמש שם זה.

אין בשם זה כל משמעות של גנאי, ובוודאי הוא ראוי לשמש בתחומי המדע, בספרות ובלשון הדיבור.

בזמן האחרון נכנס בשימוש גם השם איתופיה (שאף הוא שם היסטורי קדום), וממשלת ארצי משתמשת בו כשמה הרשמי של המדינה, ושם זה מקובל בשימוש הבין-לאומי.

בכבוד רב

פאולוס חאגוס

מר גדעון גולדנברג מוסיף ומעיר:

השמות חבש ואיתופיה — לשניהם ייחוס קדמון. בכתובות הקדומות ביותר בלשון געז, מימי המלך עזנא (המאה החמישית לספירת הנוצרים), נזכר בין השבטים הנתונים תחת מרותו שבט החבשים. אשר בנוסחאות היווניים של אותן כתובות הם נקראים איתופים.

גם לאחר שבחרה הקיסרות החבשית בשם איתופיה כשמה הרשמי, נשאר השם חבש בדיבור, ופה ושם מוצאים אותו גם בספרות החדשה. למשל הסופר האמהרי ג'י אף-וורק, כשהוא מתאר שיחת חיילים, אינו חושש לשים בפי אחד מהם את מלות השבח על הקיסר יוחנן הראשון "מלך כמוהו לא מלך על חבש מעולם", אף שבשער ספרו מתנוסס השם איתופיה. וכאשר אחד הסופרים בני זמננו, באמנת גבר-אמלאך, מתאר את הלימודים בסוג מסוים של בי"ס מסורתי, הוא מדבר עליהם כ"תורת חבש". ואף ספק אם בהקשר זה ניתן לומר "תורת איתופיה".